

Panu

Moni meistä on syksyn mitään huokailnut myrskyn mylerrystä ja vedennousua. Pienä se kuitenkin on ollut — koputetaan maalaamatonta puuta! — siihen verrattuna, mikä sattui sata vuotta sitten. Monelle oululaiselle ovat tuttuja soikeat metallikilvet Rantakadun rakennusten seinissä. Yksi kilvistä on piispan paraatiportaan ovenpielessä, toinen "Haikalan talon" nurkalla, vähän kivijalan yläpuolella, kolmas arkkitehtiosaston kivitalon seinässä. Totta puhuen on ollut viimeksimainittua koskaan hoksannut, mutta kun "vanha pakkii" aamukävetylänsä soitti...

Tässä näiden muistolaattojen teksti:

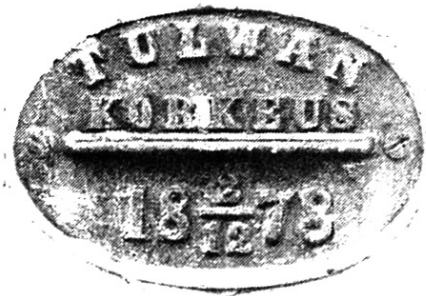
Päivä on siis 2. joulukuuta 1978, satavuotispäivä ylihuomenna, lauantaina.

Kilvistä on torinpintaan, katuäkäyväälle, niin paljon matkaa, että tuntuu uskomattomalta, että vesi olisi voinut nousta mokomaan korkeuteen. Uskottava on. Oli siitä sattunut ennenkin, mutta ei miesmuistiin. Pahin historioissa mainittu tulva ja vedennousu, syystulva, suppotulva sekä, oli ollut marraskuun lopulla 1724, jolloin kosken vedet, kun jääsohjusta syntynyt pato vihdoin murtui, puhkaisivat iselleen tien mereen Toppilanojaa

myöten... Silloin syntyi Toppilan salmi.

Tuskin olisin muistanut tätä tasavuotispäivää, ellen olisi äskettäin sattunut lukemaan maisteri Leeja Pavaksen laudaturtutkielmaa oululaisesta kirjailijasta Carl August Mällisestä eli K. A. Järvestä. Kallen isä hukkui joulukuun 6. päivän iltana, siis juuri sen suuren tulvan aikana. Pavas lainaa Kaikua, joka kirjoitti seuraavan päivän numerossaan: "Tämä tulva on jo uhrinsa korjannutkin, nimittäin merimiehen, nimeltä Juho Mällinen, joka wirran pyörteessä weneineen kaikkineen joutui jään alle, kulkiessaan Kuusiluodosta Sonnisaareen eilen illalla kello 7 aikana." Mälliset asuivat Sonnisaarella, joten merimies Mällinen oli pyrkimässä kotiinsa. Ilmeisesti purkautumassa ollut tulva oli synnyttänyt voimakkaita virtoja ja aiheuttanut vielä tuossakin vaiheessa uhkaavia tilanteita.

Luin nyt ensimmäisen keran tämän sanoman, uutisen. Olin kuullut tapauksesta jo vuosia sitten, jolloin sen oli kerrottu edesmennyt vaunumäärä-kari Kustaa Lipponen. Niin vanha kuin Lipponen olikin, ei hänkään ollut nähnyt eikä kokenut tapahtumaa omakohtaisesti, vaan kuullut siitä kerrotavan. Niinpä ei ole ihme, että

se, näin muistelen oli hieman muuttunut hänen muistissaan. Lipponen muisti, että Mällinen hukkui Myllyjoaan. Sellainen oja erotti vielä siihen aikaan Kuusiluodon mantereesta ja yhdisti toisiinsa "kaupunginlahden" (Keskusentien paikalla) ja Hirsipuunhaudan lahden, joka sittemmin kuivui Hollihaaksi. Suunnilleen sillä paikalla on nyt Maunon (Rosendalin) katu. Myllyjoan nimestä on ole vuorevarma. Tulva-aikoina salmi tietysti saattoi äityä virtavaksi ja vaaralliseksi eli kaikkialla päti, mitä mainitsemani Kaiku jo ennen onnettomuutta oli kirjoittanut: Waan täällä wiikolla muistutti Oulujoki olemisestaan tawalla semmoisella, joka pani rohkeimmankin miehen wapisemaan kaupungin puolesta." Rumputus ja kuulutus, että "wesi nousee" ei ollut kaikonut kuuroille korville!

Valokuvaa sadan vuoden takaisesta suurtulvasta ei tunnu olevan, vaikka vanhempiakin kuvia on ja vaikka täällä vai kutti virkeä kuvaaja Johan Björkman, todella historiaa

tallentanut mies. Olisiko niin, että Pokkisen sillalle ja sitä tietä Tähtitorniin, näköalapaikalle ei ollut vaaran hetkinä menemistä. Lähinnä epäilen, että kuva on hukkunut.

Olisi kiinnostavaa ehtä tutkia lähemmin tuonaikaisia lehtiä, mutta alkuun pääsee kyllä Hautalan historiasta, jossa on pitkä lainaus em. Kaiusta, toinen kün jo mainitsemani ja ennen Mällisen hukumisonnettomuutta. Kaiun mukaan vedennousu oli alkanut uudelleen 1. 12. ja kääntynyt laskuun illansuussa. Kaipase sitten nousi uudelleen, koska historioitsija tietää kertoa, että seuraavana vuonna, 1879, kiinnitettiin karvari Lundin — nykyinen Piispala tai sen muurit kivirakennuksen seinään nuo mainitut laatat tai niitä vastaavat, teksti ruotsiksi. Lundin talon vanhimmassa kuvassa laattoja ei näy, mutta kuva lieneekin tapausta vanhempi. Laatat oli sijoitettu n. 4,5 ja 3 kynnärän korkeudelle. Ilmeisesti ne sulivat tulipalossa ja korvattiin uusilla.